

הנחיות להוראת המצגת – צעדים בקבלת החלטות

קהל יעד: תלמידי כיתות ה-10

רקע:

קבלת החלטות היא פרי של תהליך מורכב, שבו פועלים הדדית משתנים אחדים. חלק מן המשתנים סובייקטיביים, והם קשורים לאדם המחליט, לתכונותיו, להעדפותיו, לסגנונו ולתפיסתו את המצב וחלקם - אובייקטיביים, ונובעים מאילוצי המצב ומאופי ההחלטה העתידה להתקבל. בכל עיון בתהליך של קבלת החלטות ופתרון בעיות חייבים להתייחס לכל מערכת הגורמים המשפיעים על האדם ולקשרי הגומלין שביניהם. בספרות המחקרית פותחו מודלים שונים לקבלת החלטות ולפתרון בעיות, ששאבו את השראתם מעולם המדע, הכלכלה והמשחקים. מודלים אלה מבוססים על ההנחה, שהאדם המתלבט פועל תמיד בהיגיון, שואף להשיג את מרב הרווחים, ומסוגל לעבד נתונים ללא הגבלה. בדיקת תהליכי החשיבה האנושית מלמדת אותנו, שהחשיבה אינה חופפת בהכרח את חוקי הלוגיקה. והראיה לכך - אנשים שונים מקבלים החלטות שונות במצבים דומים.

(מתוך: תכנית כישורי חיים, אתר משרד החינוך)

מטרות:

1. התלמידים יבחינו בין סוגי החלטות על פני הרצף - החלטות יומיומיות – החלטות בצמתים חשובים ומידת המאמץ שכדאי להשקיע בכל סוג החלטה.
2. התלמידים יפתחו מודעות לקשיים בקבלת החלטות.
3. התלמידים יכירו ויתרגלו שלבים בסיסיים בקבלת החלטה ודרכי התמודדות אחרות.

שקופית פתיחה: צעדים בקבלת החלטות

שקופית זו הוא שקופית פתיחה. לאחר העלאת השקופית מומלץ לשאול את התלמידים:

- אילו החלטות אנחנו מקבלים בחיים? שתפו את כולם בדוגמאות של כל מיני החלטות שקיבלתם בשבוע האחרון / בחודש האחרון / במהלך חייכם עד כה.
- האם יש דבר כזה "החלטות קטנות" ו-"החלטות גדולות"? מה דעתכם? הסבירו במילים שלכם למה הכוונה..
- האם לדעתכם אפשר ללמוד לקבל החלטות? הסבירו את תשובתכם.

שקופית 2-3: החלטות "קטנות" והחלטות "גדולות"

בשתי השקופיות שלפניכם יוצגו לפני התלמידים החלטות משני סוגים: החלטות "קטנות" - החלטות יומיומיות ופשוטות יחסית, והחלטות "גדולות" - החלטות מורכבות ובעלות השפעה מכרעת יותר על חייו של האדם המחליט. התלמידים יתבקשו לחשוב יחד היכן למקם את ההחלטה המוצגת על פני ציר שנע בין החלטה "קטנה" והחלטה "גדולה". נהלו שיח על כל דוגמה בעזרת השאלות האלה:

- היכן הייתם ממקמים את ההחלטה הזו? הסבירו את תשובתכם.

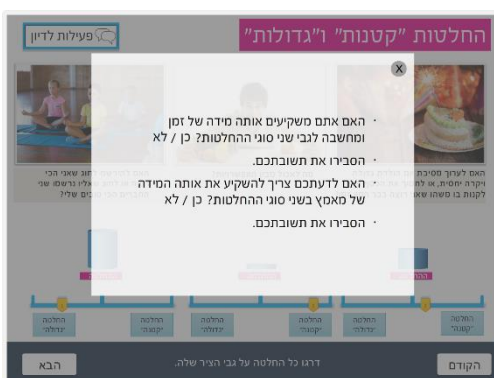
- כל כמה זמן אתם נתקלים בדילמה המוצגת?

- מדוע לדעתכם עבור תלמידים מסוימים זאת החלטה "קטנה" ועבור תלמידים אחרים זאת החלטה "גדולה"? הסבירו את תשובתכם.

- האם אתם משקיעים אותה מידה של מאמץ בשני סוגי החלטות? כן/לא. הסבירו את תשובתכם.

בשקופית 3, לאחר דירוג ההחלטות יש ללחוץ על הכפתור 'פעילות לדיון ולערוך שיח בכיתה בעזרת השאלות האלה:

- האם אתם משקיעים אותה מידה של מאמץ בשני סוגי החלטות? כן/לא. הסבירו את תשובתכם.

- האם לדעתכם צריך להשקיע אותה מידה של מאמץ בשני סוגי ההחלטות? כן/לא. הסבירו את תשובתכם.

שקופית 4: החלטות ורגשות

בשקופית זו יתבקשו התלמידים לומר אילו רגשות עולים בהם כשהם נדרשים לקבל החלטה "גדולה". בשקופית מופיעים כפתורי רגשות רבים וכשלוחצים על כל אחד מהם מודגש הרגש המסוים. כשלוחצים על הכפתור 'פעילות לדיון' נפתחת השאלה: האם אתם מרגישים כך גם לפני החלטות "קטנות"? הסבירו.

אפשר להרחיב את הדיון בעזרת השאלות האלה:

- מדוע אתם מרגישים כך לפני קבלת החלטות "גדולות"?
- האם הרגש הזה נמצא לפני כל החלטה בכל נושא? מתי כן? מתי לא?
- האם יכול לקרות שלפני החלטות מסוימות ארגיש שמחה והתלהבות ולפני החלטות אחרות ארגיש לחץ ומועקה? הסבירו ושתפו בדוגמאות מעצמכם/מסביבתכם.

שקופית 5: האם זה קשה?

שקופית זו מציגה לפני התלמידים סקר על השאלה: האם אתם מתקשים לפעמים לקבל החלטות? בקשו מאחד התלמידים להקריא את האפשרויות השונות ולאחר מכן ערכו הצבעה ורשמו את מספר התלמידים שהזדהו עם כל אפשרות. בריבוע הריק אפשר להוסיף רעיון אחר שעלה בכיתה.

לאחר מכן לחצו על הכפתור 'פעילות לדיון' ונהלו שיח בעזרת השאלות האלה:

- באילו נושאים קשה לכם יותר לקבל החלטות?
- באילו נושאים קל לכם יותר לקבל החלטות?

שקופית 6: למה זה קשה?

בשקופית זו נדון בשאלה: מדוע קשה לכם לפעמים לקבל החלטות?

תחילה, בקשו מהתלמידים שישתפו את כלל הכיתה בתשובות שלהם לשאלה זו. כתבו את התשובות המוצעות במלבן הריק המופיע בשקופית.

לחלופין, **בשקופית זו אפשר להשתמש בסל"ב - סולר בכיתה**. לחיצה על אייקון הסל"ב תאפשר לכלל הכיתה ליהנות מחוויה אינטראקטיבית ייחודית. הלוח יראה כך, עם השאלה לדיון: מדוע קשה לכם לפעמים לקבל החלטות?

מומלץ להעביר את הלוח לתגובות במצב אנונימי, כך שהתלמידים ירגישו חופשיים יותר לשתף אחרים בתחושותיהם.

התייחסו לתגובות השונות שעולות על גבי הלוח. האם אתם רואים תגובות שחוזרות על עצמן? (למשל- הפחד לוותר/להפסיד משהו. קושי לעשות בחירה בין אופציות ועוד).

לאחר הדיון הכיתתי כדאי ללחוץ על הדמויות השונות המופיעות בשקופית. כל דמות מספרת מדוע קשה לה לפעמים לקבל החלטות.

שאלו את התלמידים:

- עם מי מהדמויות אתם מזדהים? מדוע?
- מדוע קשה לכם לפעמים לקבל החלטות? העלו דוגמאות מחייכם.

שקופית 7: 5 צעדים בקבלת החלטות

בשקופית זו יצפו התלמידים בסרטון אנימציה קצר המתאר את הילדה שקד שצריכה לקבל החלטה אם לצאת בחופש הקרוב לטיול בצופים (טיול שציפתה לו זמן רב) או לוותר עליו לטובת השתתפות במסיבת יום ההולדת של חברתה הטובה. הסרטון מציג דרך שבה שקד יכולה לקבל החלטה במספר צעדים מובנים.

חשוב לציין ששקד מקבלת הכרעה לטובת אחת משתי האפשרויות על אף שמספר סימני ה-√ זהה בשתי האפשרויות בטבלה. כאן מצטרף עוד גורם שכדאי להרחיב עליו בדיון בעל פה והוא המשקל של כל היבט שבעזרתו מעריכים את האפשרויות השונות. מכיוון ששקד נותנת משקל גדול יותר להיבט **לא לפגוע באף אחד** היא בעצם מחזקת את ה-√ המסומן עליו ומגדילה את ההשפעה שלו על ההחלטה שלה. כך שעל אף שמבחינה כמותית שתי האפשרויות נראות שקולות, מבחינה איכותית האפשרות ללכת למסיבה קיבלה תמיכה גדולה יותר באמצעות הטבלה.

חשוב להסביר לתלמידים שלא מדובר במתמטיקה ושהטבלה מאפשרת לנו לעשות סדר בדברים ולהעמיד אותם זה מול זה, אך ההחלטה הסופית היא שלנו ולא תולדה אוטומטית של מספר סימני ה-√ בטבלה.

שקופית 8: אתם מחליטים!

בשקופית זו מופיע פורמט ריק של חמישה צעדים לקבלת החלטות. התלמידים מתבקשים להציע דילמה כלשהי כרצונם ולמלא יחד את הצעדים עד לקבלת ההחלטה.

שקופית 9: טיפים

- בשקופית זו התלמידים מתבקשים להעלות רעיונות לטיפים שיכולים לסייע לכולנו בקבלת החלטות. כתבו את הצעות התלמידים במקומות המיועדים לכך. לאחר מכן, לחצו על כפתור 'הצעות נוספות' על מנת לצפות בעוד טיפים שכדאי לאמץ. לסיום הפעילות, שאלו את התלמידים:
- מה תיקחו מן הפעילות היום?
 - האם כעת תתייחסו באופן שונה להחלטות שעליכם לקבל? כיצד?

